

สถานการณ์การแพร่ระบาด เชื้อไวรัสโคโรนาสายพันธุ์ใหม่ 2019 COVID-19

นาวาอากาศเอกไชยา ออกแดง
นางสาวธราทิพย์ กัลยาณมิตร

บทสรุปผู้บริหาร

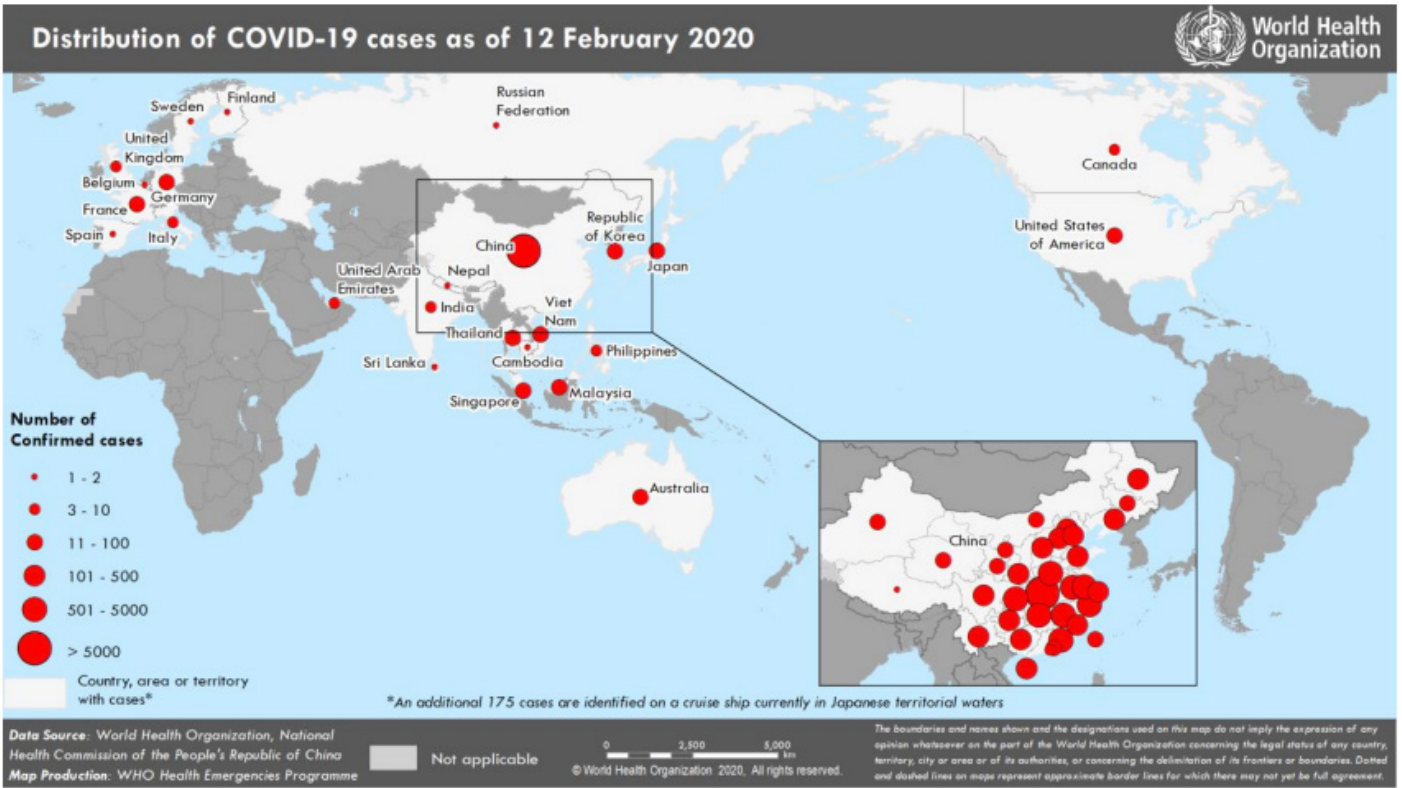
จากสถานการณ์การแพร่ระบาดเชื้อไวรัสโคโรนาสายพันธุ์ใหม่ 2019 (COVID-19) ศูนย์ศึกษาวิทยาศาสตร์ได้กำหนดเป้าหมาย (Goal) ในการนำไปสู่การแก้ปัญหาดังกล่าวไว้ว่า **“ประชาชนไทยปลอดภัยจากโรคปอดอักเสบจากเชื้อไวรัสโคโรนาสายพันธุ์ใหม่ (Covid-19) โดยไม่สูญเสียความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ และรักษาไว้ซึ่งความเป็นแกนกลางของ ASEAN”** สำหรับข้อเสนอแนะในการบริหารจัดการสถานการณ์การแพร่ระบาดเชื้อไวรัสโคโรนาสายพันธุ์ใหม่ 2019 (COVID-19) นั้น สามารถแบ่งการบริหารจัดการเพื่อป้องกันและควบคุมการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสฯ ได้เป็น ๗ มิติ ได้แก่ (๑) มิติด้านความเพียงพอของยาและอุปกรณ์ทางการแพทย์ของไทย (๒) มิติด้านกฏอนามัยระหว่างประเทศ (๓) มิติด้านการรายงาน/อัปเดตข้อมูลผู้ติดเชื้อ (๔) มิติด้านเศรษฐกิจ (๕) มิติการลักลอบเข้าเมือง (๖) มิติการสื่อสารและการประชาสัมพันธ์ทุกช่องทาง และ (๗) มิติการเดินทางเข้า-ออกประเทศทางอากาศ และทางเรือ

จากสถานการณ์แพร่ระบาดของโรคปอดอักเสบจากเชื้อไวรัสโคโรนาสายพันธุ์ใหม่ 2019 (Coronavirus Disease Starting in 2019: Covid-19) ที่เมืองอู่ฮั่น มณฑลหูเป่ย์ ประเทศจีน ดังที่ปรากฏข้อเท็จจริงตามสื่อนานาชาติในขณะนี้ เชื้อไวรัสดังกล่าวทำให้เกิดผู้ป่วยที่แพร่เชื้อได้มากเป็นพิเศษ (Super-Spreader) โดยพบผู้ป่วยในอีกหลายเมืองของประเทศจีนรวมถึงในต่างประเทศด้วย เช่น ไทย ญี่ปุ่น สหรัฐฯ และเกาหลีใต้ เป็นต้น โดยผู้ป่วยที่พบในต่างประเทศมีทั้งกรณีที่มีความเชื่อมโยงและไม่มีความเชื่อมโยงกับเมืองอู่ฮั่น ซึ่งโรคปอดอักเสบจากเชื้อไวรัสโคโรนาส่วนใหญ่เกิดจากการติดเชื้อในระบบทางเดินหายใจ พบได้ทั้งการติดเชื้อไวรัส แบคทีเรีย และเชื้อรา ทำให้เกิดการอักเสบของถุงลมปอด และเนื้อเยื่อโดยรอบ โดยมีอาการที่สำคัญ คือ มีไข้ ไอ หายใจเหนื่อยหอบ^๑ สถานการณ์ผู้ป่วยติดเชื้อไวรัสโคโรนาสายพันธุ์ใหม่ 2019 (ข้อมูลวันที่ ๕ ก.พ.๖๓) พบผู้ป่วยติดเชื้อทั่วโลกรวม ๒๔,๔๗๖ ราย เสียชีวิต ๓๙๒๒ ราย รักษาหาย ๙๐๓๓ ราย โดยอันดับที่ ๑ ประเทศจีน พบผู้ติดเชื้อ ๒๔,๓๑๔ ราย เสียชีวิต ๔๙๒๒ ราย รักษาหาย ๘๙๑๑ ราย (๓ เมืองที่มีผู้ติดเชื้อมากที่สุดได้แก่ Hubei Zhejiang และ Guangdong) อันดับที่ ๒ ประเทศญี่ปุ่น พบผู้ติดเชื้อ ๓๓๓ ราย ยังไม่มีรายงานผู้เสียชีวิต อันดับที่ ๓ ประเทศไทย พบผู้ติดเชื้อ ๒๕ ราย ยังไม่มีรายงานผู้เสียชีวิต รักษาหาย ๘ ราย^๒

^๑ ศูนย์ปฏิบัติการภาวะฉุกเฉิน กรณีโรคปอดอักเสบรุนแรงจากไวรัส กรมควบคุมโรค กระทรวงสาธารณสุข. (๒๕๖๓). โรคปอดอักเสบจากเชื้อไวรัสโคโรนาสายพันธุ์ใหม่ 2019 (Novel Coronavirus 2019 Pneumonia). ออนไลน์. ค้นเมื่อ ๓ ก.พ.๖๓ จาก <https://ddc.moph.go.th/viralpneumonia/index.php>

^๒ กระทรวงสาธารณสุข. (๒๕๖๓). nCoV-2019 (EOC-DDC Thailand). ออนไลน์. ค้นเมื่อ ๕ ก.พ.๖๓ จาก <https://ddcportal.ddc.moph.go.th/portal/apps/ops-dash-board/index.html#/baff785b58a14ab49970d02a298f53a2>

การแพร่ระบาดของโรคปอดอักเสบจากเชื้อไวรัสโคโรนาสายพันธุ์ใหม่ 2019 ดังกล่าว ส่งผลกระทบต่อนานาชาติประเทศทั่วโลก โดยแต่ละประเทศได้มีมาตรการต่าง ๆ เช่น (๑) *องค์การอนามัยโลกประกาศ “ภาวะฉุกเฉินด้านสาธารณสุขระหว่างประเทศ”* (Public Health Emergency of International Concern; PHEIC) หลังจากเชื้อไวรัสดังกล่าวแพร่ระบาดไปยังประเทศต่างๆ ทั่วโลกอย่างรวดเร็ว เพื่อป้องกันหรือลดการแพร่ระบาดข้ามพรมแดน อันจะส่งผลกระทบต่อระบบสาธารณสุข (๒) *การประกาศยกเลิกเที่ยวบินไป-กลับจีนชั่วคราวจนถึงต้น ก.พ. หรือลดเที่ยวบินไปยังเมืองใหญ่* เช่น British Airways, KLM, Lufthansa, Finnair, EL Al, Scandinavian Airlines, Swiss และ Austrian Airlines รวมถึง American Airlines, Air Canada, Eva Air, Air Seoul, Indonesia’s Lion Air และ Air India เป็นต้น (๓) *การประกาศปิดพรมแดน* ประเทศที่มีพรมแดนติดกับจีน ได้แก่ รัสเซียประกาศปิดด่านพรมแดนจีน-รัสเซีย ช่องกั้นประกาศงดการเดินทางทางเรือและรถไฟความเร็วสูงระหว่างฮ่องกงและจีนประมาณร้อยละ ๘๐ ชั่วคราว (๔) *งดการอนุมัติวีซ่าให้กับนักท่องเที่ยวจีน* เช่น สาธารณรัฐเช็ก ฟิลิปปินส์ (๕) *การอพยพ*

พลเมืองของประเทศตนเองกลับ จากเมืองอุ๋น ประเทศจีน และให้กักกันเพื่อเฝ้าสังเกตอาการ เป็นระยะเวลา ๑๔ วัน ได้แก่ ฝรั่งเศส สหรัฐฯ ออสเตรเลีย ฝรั่งเศส ญี่ปุ่น เกาหลีใต้ โมร็อกโก เยอรมนี คาซัคสถาน สหราชอาณาจักร แคนาดา รัสเซีย เนเธอร์แลนด์ เมียนมา อินโดนีเซีย เป็นต้น (๖) *การยกระดับการเตือนภัย* สหรัฐฯ ยกระดับเป็น Immediate Health Risk พร้อมจัดตั้ง Emergency Response System พัฒนาแนวทางการจัดการโรค และการตรวจวินิจฉัยเพื่อค้นหาเชื้อไวรัส และได้วันออกประกาศให้โรคปอดอักเสบจากเชื้อไวรัสโคโรนาสายพันธุ์ใหม่ 2019 ให้เป็นโรคติดต่อทางกฎหมายประเภทที่ ๕ อยู่ร่วมกับโรคไข้เหลือง ไข้ลาสซา ไข้หวัดใหญ่ MERS และโรคติดต่อไวรัสมาร์บวร์ก (Marburgvirus) และออกคำเตือนประชาชนเรื่องมาตรการป้องกันตนเองจากการติดเชื้อ โดยได้ยกระดับการเตือนภัยเป็นระดับ ๓ เป็นสถานการณ์ฉุกเฉินด้านสาธารณสุขระดับสูงสุด เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการควบคุมการแพร่ระบาดของโรค เมื่อ ๒๒ ม.ค.๖๓^๓

^๓ กรมควบคุมโรค กระทรวงสาธารณสุข. (๒๕๖๓). รายงานสถานการณ์โรคปอดอักเสบจากเชื้อไวรัสโคโรนาสายพันธุ์ใหม่ ๒๐๑๙. ออนไลน์. ค้นเมื่อ ๓ ก.พ.๖๓ จาก <https://ddc.moph.go.th/viralpneumonia/file/situation/situation-no30-020263.pdf>

Scenario

การแพร่ระบาดของโรคปอดอักเสบจากเชื้อไวรัสโคโรนาสายพันธุ์ใหม่ 2019 (Novel Coronavirus 2019 Pneumonia) ในประเทศไทยมีขีดความสามารถในการรับมือเป็นอันดับที่ ๖ ของโลก โดยมีศูนย์ปฏิบัติการฉุกเฉินฯ ที่ทันสมัย พร้อมบุคลากรทางการแพทย์ที่เชี่ยวชาญ แต่มีขีดจำกัดในเรื่องอุปกรณ์และยา ซึ่งในประเทศไทยได้มีการสื่อสารทาง Social Media ที่รวดเร็วและครอบคลุม โดยประเทศไทยมีความสามารถในการควบคุมและจำกัดการแพร่กระจายของเชื้อโรคได้แต่อย่างไรก็ตาม ประเทศเพื่อนบ้าน เช่น ลาว และกัมพูชา มีความอ่อนแอทางด้านสาธารณสุข ซึ่งทั้ง ๒ ประเทศเป็นฐานของการลงทุนของชาวจีน และจากนโยบายของประเทศเหล่านั้นไม่มีการควบคุมโรค จึงอาจก่อให้เกิดการแพร่กระจายของโรคที่ไม่สามารถควบคุมได้ ซึ่งผลจากการแพร่กระจายโรคใน ๒ ประเทศ ทำให้คนอพยพเข้ามายังประเทศไทยมากขึ้น

● เป้าหมาย (Goal) ในการแก้ปัญหา

เป้าหมาย (Goal) ในการแก้ปัญหา: ประชาชนไทยปลอดภัยจากโรคปอดอักเสบจากเชื้อไวรัสโคโรนาสายพันธุ์ใหม่ (Covid-19) โดยไม่สูญเสียความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ และรักษาไว้ซึ่งความเป็นแกนกลางของ ASEAN

● การระบุปัญหาที่เกิดขึ้น (Identify Problems)

สำหรับการระบุปัญหา ได้แบ่งกลุ่มปัญหาออกเป็น ๓ กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มปัญหาระดับนโยบาย กลุ่มปัญหาระดับภูมิภาค และกลุ่มปัญหาระดับพื้นที่ ดังรายละเอียดต่อไปนี้

๑. ปัญหาระดับนโยบาย ได้แก่

๑.๑ การร้องขอเข้ามาขอรับการรักษาในประเทศไทยของประเทศไทยเพื่อนบ้าน เช่น ลาว และกัมพูชา หากไทยไม่อนุญาตอาจจะนำไปสู่การลดระดับความสัมพันธ์ระหว่างประเทศในอนาคต

๑.๒ การบริหารจัดการด้านสาธารณสุขของประเทศไทยเพื่อนบ้าน โดยขีดความสามารถด้านสาธารณสุขของลาวอยู่อันดับที่ ๗๓ ของโลก และกัมพูชาอยู่ที่ ๘๙ ของโลก

๑.๓ ประเทศไทยเพื่อนบ้านด้านตะวันออก เช่น กัมพูชามีความน่าจะเป็นของผู้ติดเชื้อสูง เนื่องจากรัฐบาลมีนโยบายการเปิดรับการลงทุนโดยไม่หวัดเชื้อไวรัสฯ

๑.๔ การเปิดรับนักท่องเที่ยวจีนให้ยังสามารถเดินทางเข้ามายังประเทศไทยได้ อาจทำให้เกิดความขัดแย้งของประชาชนที่เป็นผู้ที่ได้รับผลประโยชน์และผู้เสียประโยชน์จากนโยบายนี้

๑.๕ การปกปิดข้อมูลผู้ติดเชื้อ/ ข้อมูลไม่ตรง

๑.๖ ผลกระทบทางเศรษฐกิจของประเทศไทยเพื่อนบ้าน

๑.๗ การขาดแคลนสินค้าที่จำเป็น เช่น หน้ากากอนามัย เจลล้างมือ ซึ่งอาจจะนำมาสู่การจลาจลในพื้นที่ชายแดนของประเทศไทย

๑.๘ หากเกิดการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสฯ ในประเทศไทยเพื่อนบ้าน จะส่งผลกระทบต่อความคุ้มครองการแพร่กระจายในระดับโลกมากยิ่งขึ้น เนื่องจากประเทศไทยเพื่อนบ้านมียาและอุปกรณ์การแพทย์ไม่เพียงพอ ในขณะที่ประเทศไทยก็ยังไม่มีการคัดกรองทางบก

๑.๙ การควบคุมสื่อ Social Media ปัญหา fake news

๑.๑๐ การรับรู้ข้อมูลที่ผิดอันนำไปสู่การกระทบกระทั่งกันทางความคิด ปัญหาการแบ่งแยกเชื้อชาติ

๑.๑๑ ประชาชนคนไทยขาดความเชื่อมั่นต่อรัฐบาล

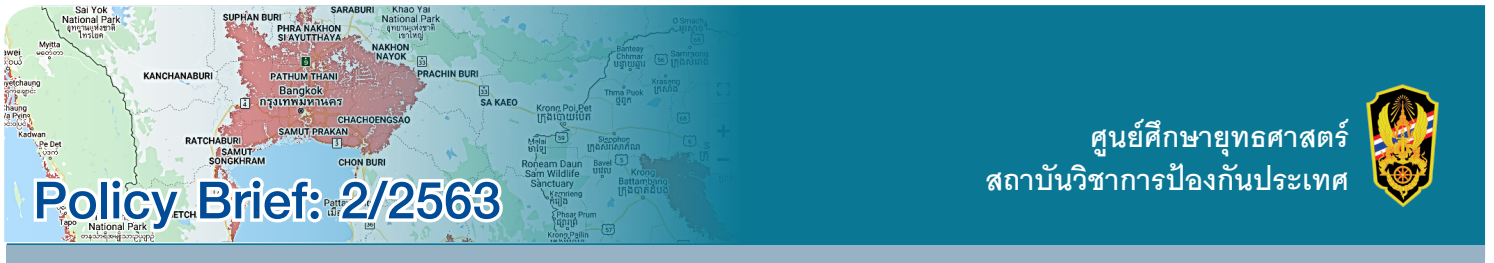
๒. ปัญหาระดับภูมิภาค ได้แก่

๒.๑ ผลกระทบทางเศรษฐกิจของประเทศไทยเพื่อนบ้าน ซึ่งจะนำไปสู่การกระทบต่อตัวเลขเศรษฐกิจของอาเซียนไปด้วย

๒.๒ การลักลอบเข้าเมืองที่ไม่ผ่านการคัดกรอง อาจเป็นสาเหตุการแพร่เชื้อไวรัสฯ

๒.๓ การรับรู้ข้อมูลที่ผิดอันนำไปสู่การกระทบกระทั่งกันทางความคิด ปัญหาการแบ่งแยกเชื้อชาติ

๓. ปัญหาระดับพื้นที่ ได้แก่

- ๓.๑ การอพยพเข้ามายังประเทศไทยของประชาชนประเทศเพื่อนบ้าน ผ่านพรมแดนทางธรรมชาติ จุดผ่านแดนชั่วคราว/ผ่อนปรน ที่นอกเหนือจากสนามบิน ซึ่งอาจจะไม่สามารถคัดกรองผู้ติดเชื้อได้
- ๓.๒ ประชาชนของประเทศเพื่อนบ้านอาจไม่ตระหนัก และไม่ตื่นตัวต่อการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสฯ
- ๓.๓ ผลกระทบทางเศรษฐกิจของประเทศเพื่อนบ้านในระดับพื้นที่
- ๓.๔ การลักลอบเข้าเมืองที่ไม่ผ่านการคัดกรอง อาจเป็นสาเหตุการแพร่เชื้อไวรัสฯ
- ๓.๕ การรับรู้ข้อมูลที่ผิดอันนำไปสู่การกระทบกระทั่งกันทางความคิด ปัญหาการแบ่งแยกเชื้อชาติ

● การวิเคราะห์ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทั้งหมด (Stakeholders Analysis)

จากการระบุปัญหาที่เกิดขึ้น (Identify Problems) ข้างต้น สามารถนำมาวิเคราะห์ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทั้งหมด (Stakeholders Analysis) โดยแบ่งหน่วยงานที่รับผิดชอบตามกลุ่มปัญหาได้ดังรายละเอียดต่อไปนี้

๑. หน่วยงานที่รับผิดชอบในกลุ่มปัญหาระดับนโยบาย ได้แก่

- ๑.๑ United Nations (UN)
- ๑.๒ รัฐบาลของทั้ง ๓ ประเทศ คือ ไทย ลาว และกัมพูชา
- ๑.๓ กระทรวงสาธารณสุข
- ๑.๔ กระทรวงแรงงาน
- ๑.๕ กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา
- ๑.๖ กระทรวงอุตสาหกรรม
- ๑.๗ กระทรวงการคลัง (กรมศุลกากร)
- ๑.๘ กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม (DE)
- ๑.๙ สำนักงานคณะกรรมการกิจการกระจายเสียง กิจการโทรทัศน์ และกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติ (กสทช.)
- ๑.๑๐ กรมควบคุมโรค (สำนักระบาดวิทยา)
- ๑.๑๑ องค์การเภสัชกรรม

๒. หน่วยงานที่รับผิดชอบในกลุ่มปัญหาระดับภูมิภาค ได้แก่

- ๒.๑ หอการค้า
- ๒.๒ สมาอุตสาหกรรม
- ๒.๓ ตำรวจ (ตม.)
- ๒.๔ แรงงานจังหวัด
- ๒.๕ พาณิชย์จังหวัด
- ๒.๖ คณะกรรมการเขตแดนร่วมไทย-กัมพูชา (JBC), คณะกรรมการชายแดนทั่วไปไทย-กัมพูชา (GBC) และ คณะกรรมการชายแดนส่วนภูมิภาค ไทย-กัมพูชา (RBC)
- ๒.๗ กรมศุลกากร

๓. หน่วยงานที่รับผิดชอบในกลุ่มปัญหาระดับพื้นที่ ได้แก่

- ๓.๑ กกล., กอกรม.
- ๓.๒ พาณิชย์จังหวัด
- ๓.๓ ตำรวจ
- ๓.๔ สาธารณสุขจังหวัด
- ๓.๕ แรงงานจังหวัด
- ๓.๖ อบป., อบจ., อบต., เทศบาล
- ๓.๗ NGO ชายแดน เช่น สมาคมกลุ่มแม่น้ำโขง ๗ จังหวัด
- ๓.๘ ประชาชนและภาคประชาสังคม

● ข้อเสนอแนะในการบริหารจัดการ

สำหรับข้อเสนอแนะในการบริหารจัดการสถานการณ์การแพร่ระบาดเชื้อไวรัสโคโรนาสายพันธุ์ใหม่ 2019 (COVID-19) นั้น สามารถแบ่งออกได้เป็น ๗ มิติดังรายละเอียดต่อไปนี้

๑. **มิติด้านความเพียงพอของยาและอุปกรณ์ทางการแพทย์ของไทย:** มีกระทรวงสาธารณสุขเป็นเจ้าภาพ โดย (๑) ประเมินความต้องการยาและอุปกรณ์ และเตรียมการเร่งสายการผลิต และ (๒) การวิจัยและพัฒนา รวมไปถึงการผลิตวัคซีน

๒. **มิติด้านกฎอนามัยระหว่างประเทศ:** (International Health Regulation: IHR): มีกระทรวงสาธารณสุขเป็นเจ้าภาพ โดยทำการประสานและเป็นจุดเชื่อมต่อไปยัง UN และประเทศใน ASEAN

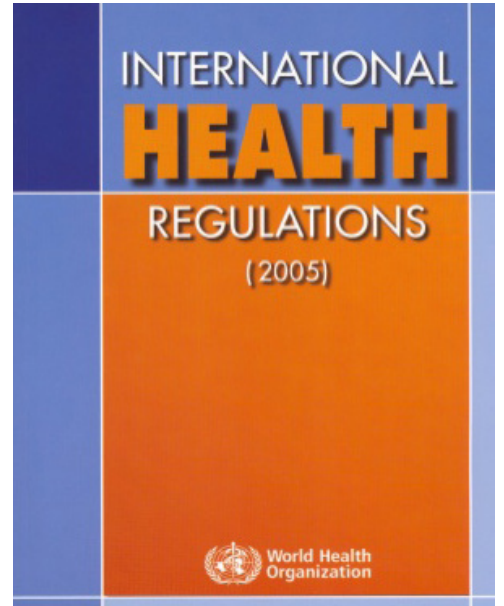
๓. **มิติด้านการรายงาน/อัปเดตข้อมูลผู้ติดเชื้อ:** มี World Health Organization (WHO) และกระทรวงสาธารณสุขเป็นเจ้าภาพ โดยติดตามอัปเดตสถานการณ์ข้อมูลผู้ติดเชื้อให้ทันสมัย

๔. **มิติด้านเศรษฐกิจ:** (การค้า การลงทุน การท่องเที่ยว) มีรองนายกรัฐมนตรีด้านเศรษฐกิจเป็นเจ้าภาพ โดย (๑) ประเมินผลกระทบด้านเศรษฐกิจและกำหนดมาตรการรองรับ (๒) สร้างความเชื่อมั่นด้านเศรษฐกิจของประเทศให้กลับมาโดยเร็ว

๕. **มิติการลักลอบเข้าเมือง:** เพื่อป้องกันการแพร่กระจาย มีกองกำลังป้องกันชายแดน, ตำรวจตระเวนชายแดน เป็นเจ้าภาพ โดยกำหนดแผนการป้องกันและแก้ไขปัญหาผู้ลักลอบเข้าเมืองที่อาจนำเชื้อไวรัสฯ เข้ามาแพร่ระบาดในประเทศไทย

๖. **มิติการสื่อสาร /การประชาสัมพันธ์ทุกช่องทาง:** มีกรมประชาสัมพันธ์เป็นเจ้าภาพด้านการสื่อสาร และมีกระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคมเป็นเจ้าภาพด้านข่าวปลอม (fake news) โดย (๑) วางแผนควบคุมสื่อและการสร้างความรับรู้ของประชาชน (๒) การระมัดระวังป้องกันเรื่องการแบ่งแยกเชื้อชาติ, การสร้างทัศนคติที่ดีต่อเรื่องเชื้อชาติและรากเหง้าของปัญหา

๗. **มิติการเดินทางเข้า-ออกประเทศทางอากาศ และทางเรือ:** มีกระทรวงคมนาคม กระทรวงการต่างประเทศ และการท่าอากาศยานเป็นเจ้าภาพ โดย (๑) กำหนดมาตรการความปลอดภัย เช่น การคัดกรอง และ (๒) กำหนดมาตรการในการอนุญาตให้เข้า-ออก

Passenger must know!!!!!!
ไทยไม่มีนโยบาย กักกัน ผู้เดินทางมาจากต่างประเทศ
 ทั้งโดยเครื่องบินพาณิชย์และเรือสำราญที่ไม่มีผู้ป่วย COVID-19

ศูนย์ปฏิบัติการภาวะฉุกเฉิน กระทรวงสาธารณสุข

มาตรการสำหรับผู้เดินทางมาจากประเทศที่มีความเสี่ยงของ COVID-19

<p>หากตรวจพบไข้ ตั้งแต่ 37.5 องศาเซลเซียสขึ้นไป และมีอาการทางเดินระบบหายใจ</p> <p>แยกตัวมาตรการฯ</p> <p>หากยังมีไข้ จะส่ง รพ. เพื่อตรวจวินิจฉัย และรักษา</p>	<p>หากไม่มีไข้</p> <p>ให้กลับบ้านและสังเกตอาการตนเอง 14 วัน</p> <p>ปฏิบัติตามคำแนะนำของเจ้าหน้าที่</p>
---	---

ภายในระยะเวลา 14 วัน หากมีไข้หรือมีอาการป่วย ให้รีบมาพบแพทย์ หรือโทรสายด่วนกรมควบคุมโรค 1422 พร้อมแจ้งประวัติการเดินทางไปต่างประเทศ

สำนักงานนิเทศ 0 2590 1311-2 0 2591 8612-3 http://pr.moph.go.th fanmoph pr_moph healthmoph moph channel

ไอศกรีมไทยนำใจเป็นเลิศ